

HIPPOCRATES. 137

occultum sorpsit, quatenus proprium acidum in alcali tartari perdidit.

Vegetabilium mechanica instrumenta ostendit in genere.

Cap. 18.

VEgetabilia omnia non minus, quam animalia habent instrumenta sua vitalia, quibus utuntur ad horum incrementum, & propagationem. In semine igitur tanquam ouo, vel stomacho dormit specificum acidum cum pusillo alcali pro sui sustentatione: duæ scilicet facultates **IGNIS & AQVA**, ut ait Magister.

Cum vero in terram proijcitur, tunc humido soluitur, & calido excitatur à somno, acidum ut igneum, incipit agere in alcali, seu aquam, illud Rector caloris ope informat, & sic inuisibiliter acidum assumit alcali, & alcali vicissim sorbet acidum, *in vramque partem tendunt* fermenti modo: imò non cessant, donec cursum præfixum ad fines suos absoluerint, *Spiritus aut senex alter trahit, alter protrudit &c.*

Humidum cuiuscunque vegetabi-

*Fermenti
mysterium
olim studio
occultati
fuit.*

tabilis continet acidum, & alcali, in alijs prædominatur alcali, in alijs acidum, acidum est notissimum, alcali vero hæcenus paucis cognitum, quod in expresso uuarum dulci succo vt notissimo ad oculum nuæ ostendam, in quo primis quidem diebus RECTOR dormit, sed paulo post admouet mechanica instrumenta, acidum incipit rodere alcali, hoc absorbet acidum, fitque actio, & pugna vehemens, quam à feruendo fermentationem appellamus, & in illa pugna perseverant, donec acidum vt masculinum vicerit alcali, in illa pugna ambæ facultates saporis scilicet, instrumenta mechanica, vel architechonica (voca vt lubet), vel etiam Archeus, calidum innatum &c. patiuntur ingentem cladem, fitque internecio vigorosa acidi ab alcali absorpti, & pessundati, ac tandem fatiscencia ambo cadunt mutuo amplexu in cadauer, (vini respectu) quod Tartarus appellatur. De hoc ait Basiliius, *quia se segregauit, sequitur hinc meliorem partem in vino reliquisse.*

Tartarum hunc ex retorta si distillaueris, acidum excitatur à calore, & rursus incipit agere in alcali,

*Fermentum
feruendo
erescit*

HIPPOCRATES. 139

cali, illud vicissim in acidum, fitque noua fermentatio, ob id lentissimo igne agendum est, & licet recipiens vas ut ut ingens, & maximum, fermentationis tamen incondensabilis odor (Gas vocat Helmont) percipitur à longè, non secus, quam in ipsius vini fermentatione, vicit tandem alcali acidum, illudque plane absorbet, & ambo pro maiore parte fixantur, quorum RECTOR sub incondensabili odore ad suum chaos rediit.

Liquor, & oleum in receptaculo saturata sunt alcali volatili egregij vsus per se à paucis tamen cogniti.

Distillatum hunc liquorem vnâ cum oleo satido, si rursus capiti mortuo reaffuderis, tunc alcali volatile, quod liquor, & oleum continebant, absorbetur ab acido in capite mortuo, & fixatur: quod autem rursus tunc extillat, erit aquæ elemento vicinius, & minoris efficaciam, non secus quam spiritus vitrioli vulgaris supra ferrum distillatus, ut supra notauimus.

Reformator vero in suo inutili additamento *Mantissa Hermetica d. 8to fol. 745.* ut vbique sic etiam hinc grauiter impingit: ait enim:

*Spiritus
Tartari*

enim : *Vulgaris spiritus tartari*, qui à suo relicto capite mortuo non rectificatus, nulla ratione pro puro spiritu tartari haberi debet.

Ex hoc suo rectificato spiritu Tartari componit medicamentum profecto commiserabile, quod vocat in *Mantissa fol. 750. mixturam de tribus ex mineralibus spiritibus*.

Primo, alcali volatile in Tartaro saturat cum acido sulphuris antimonij, idque vocat *spiritum antimonij tartarificatum*, si forte fortuna aliquid alcali volatilis adhuc superesset, en, quid agit? illud deinde mortificat cum aceto ex æruginè, & acido vitrioli: unde hæc dispendiosa, sed artificiosa & inutilis compositio constat ex aqua elementalì, & aceto: Hanc mixturam antiqui *Poscam* nominarunt, huic reformator nil nisi factorem tartari addit.

Spiritus autem tartari à prudenti Hippocratico distillatus non est acidus, sed sub amarus, & alcali volatili saturatus, qui à spiritu vitrioli sibi affuso ità incalescit, vt lagena vix manibus contineri possit, euidenti argumento, quod acidum vitrioli agat, & alcali tartari absorbeat, non secus quam calci

vivæ

HIPPOCRATES. 141

viuæ si aqua affundatur, contingit, nam quemadmodum in calcis calefactione salia moriuntur, & in neutrum degenerant; sic quoque de spiritu tartari cum acido quocunque commisto intelligendum esse docet Hippocrates de dieta, *permixta alterantur.*

Redeo nunc vnde digressus ad chemicam id est sapientissimam vini fermentationem, cuius NATVRÆ LABORIS (verba Hipp.) causa, tartarus se segregauit, atque in fundum vt cadauer cecidit. Huius vini aciditas per vniuersum liquorem diffusa palato, est admodum grata respectu alcali, quo cum amicitiam iniuit, acidumque temperat in suauissimum saporē, quare in virium restitutione omnibus reliquis cordialibus præfertur, atque à veneranda antiquitate senum lac appellatum fuit.

Tandem acidum sicut vbique masculi arma gerit, rursus insensibilem pugnam instituit, paulatim alcali superat, & liquor magis magisque gustantem linguam pungit, donec alcali plane superatur, & tunc acetum communi nomine vocari cepit.

Cuius ad 2. vel 3. vncias pitri haustus in nauseoso febris accessu,
non

non solum per superiora, & inferiora euacuat, sed insuper acuit oppressum stomachi fermentum, vt alcalizatum morbum vinciat, & superet.

A quo per alembicum si separatur subtile à spisso, acetum dicitur distillatum. Spissum vero seu fundus in alembico, si adhuc per ignem nudum concrematur, tibi dabit per elixiationem, & mundificationem alcali tartari purum, non secus quam præbet ex ipso vino tartarus combustus & mundificatus, multi credere noluerunt vt impossibile in tanto scil. acido alcali superesse: estque id quod voluit philosophus, *impossibile dari materiam, cui non subsit aliqua forma*. Et Hippoc. sine arte non reperiri in natura acidum purum sine alcali mixtum, & vice versa. I. de diæta, sæpius inculcat.

Huic alcali puro superadde toties acetum distillatum, & euoca insipidum phlegma, donec acetum eiusdem saporis distillando egrediatur, argumento alcali aceto saturatum esse, & nil aliud esse, quam tartarum vini regeneratum, cum omnes tartari actiones edat, per retortam enim distillatus dat oleum pingue, & aquam amar-

ram,

HIPPOCRATES. 143

ram, non secus, quam tartarus communis, vt supra cap. 10. & in clauis cap. 6. decanos edocui.

Nihilominus putatitij magnifici Domini hunc tartarum. *Pro sale essentiali vini secretissimo*, contra omnem veritatem, postposito decore in perpetuum crimen posteritati in proximi detrimentum laudare, subscribere, & approbare non erubescunt. *Tartarus enim*, inquit *Basilius*, *quia se segregauit meliorem partem in vinoreliquit*. Sic quoque acetum, quo alcali tartari saturatur, amplius vinum dici nequit, quia inquit idem B. filius *contrariam habet facultatem cum vino*, quod cuiuslibet pharmaceutices tyroni notissimum, à vino enim per distillationem separatur spiritus primo, phlegma remanet in fundo: acetum autem primo dimittit phlegma, & spiritus vltimo ascendit. Quare hoc sal plures annos ante decanorum nimiam sapientiam, foliatam tartari terram, & non sal essenziale vini vocarunt scriptores.

Hunc tartarum in additamento inutuli, quod mantissam volunt, vltima edit. fol. 337. *Sal nostrum essenziale vini*, vocant vacui, & alca-

*Decanorū
Impostura
è Tartaro*

alcalizati doctores : adduntque è solo vino lege artis, nulla prorsus re peregrina adiecta paratum : proh iupiter ! quot verba, tot mendacia. *Sal nostrum* ! quomodo vestrum cum Crollius ante seculum fere in Basilica Chimica idem prorsus præparare docet, vocatque sal tartari aceto imprægnatum, utiturque in florum antimoni correctione? neque sic ex vino, ut ostendi.

Et insuper huius tartari ope promittunt *veram martis tincturam* Martigeni Scarabæi, quæ tamen sicut præcedens cum mero aceto paratur, & ideo nihil aliud esse, quam terram aceto corrosam, sic probo.

Accipe ergo vitrioli martis uti docent in Sole, vel leni calore in album pulverem exsiccati, & tartari regenerati (quem ante dicti Doctores approbant, & *Sal nostrum* *essentiale vini* è solo vino lege artis, nulla prorsus re peregrina adiecta, credunt) ana. Tartarum hunc aceto saturatum, & bene exsiccatum, in mortario redit in pulverem, cui adde vitrioli martis pulverem, hanc mixturam expande in largo fundo vitrei vasis (quadratæ verbi gratia lagenæ) os vasis clau-

Risum teneto amici

HIPPOCRATES. 145

claude cera, ne humidus aer intret, & paucis diebus in rubicundissimum colorem præcipitatum videbis.

Hunc antiquissimum præcipitandi modum, scriba cum omnibus suis Magistris, & approbatoribus nunquam intellexit, vulgatissimus tamen est, & omnibus pharmacutices discipulis notissimus in præparatione Magisteriorum crustaceorum, exempli gr. coralliorum in aceto solutorum, in cuius claram solutionem instillant spiritum vitrioli, vel sulphuris, qui cum potentiores, & nobiliores aceto sint, illud de possessione deiciunt, & sibi coralia appropriant, quod ex pondere post exsiccationem cognoscitur: liquor vero supernatans nil aliud est, quam vitrioli phlegma, & acetum, quod eius distillatio probat.

Simili prorsus modo, ait meus Hippocr. in *unctura vera martis* imperitorum Doctorum contingit: spiritus enim vitrioli, qui ferrum corrodit, cum sit potentior aceto, deicit illud *ex sale nostro essenziale vini*, & tartarum sibi associat utpote facillioris molis. Aceto autem ut alteri parti, *salis nostri essentialis vini*, nil superest, quam

liquor vitrioli
distillatus

liquor vitrioli
distillatus
per spiritum

Anima
vini, intrat
alterius. Epit.

G fer-

ferrum, quo cum se associat, & ab ipso rubescit, eò quod soli esse nequeunt: concludit Hippoc. de diaeta.

En extorris societatis vera martis tinctura, cum vero illorum sale essentiali vini preparata, quam suis saltem in aurem clanculum susurrant, quid ni! montes. n. partutiunt, sed detecta impostura, & larua denudata nascitur ridiculus mus, ferrum scil. in aceto solum fabricis ferrarijs nouissimum.

*Spir. vini
ex aceto.*

Ex reseruato phlegmate aceti à sale tartari abstracto per phiolam longi colli euoca pingue, & sulphureum ardens aquosum, quod vulgo aqua vitæ dicitur, viridis est coloris, attamen cum reliquis spiritibus ex vino distillatis in virtute concordat: unico verbo balsamum est in comparabile vulnerrum putridarum, aliorumque affectuum.

*Spir. vini
rectificatus
magna virtutis.*

Viuit septuagenarius negotiator aquæ vitæ, hic patiebatur plures anni iam sunt elapsi, ingens frigus in sinistro femore, vt puncturas non sentiret, frigus paulatim descendebat versus genu tandem sentire cepit nescio quid currere instar pisi rotundi, & ilico

HIPPOCRATES. 147

ilico intumuit crus, ceciditque i^{ctu}
oculi in terram. Hic vinctus fuit
aqua vitæ rectificatæ (quæ ad ma-
nus erat) apud ignem carbonum
forti frictione asperis linteis, vt
tres vnciæ consumerentur, die se-
quente surrexit, & sanus, & vege-
tus hodie per plateas obambulat.

Novi militem qui in obsidione
Cratæ vulnus in brachio accep-
pit, quod per incuriam ita exaspe-
ratum erat, vt brachium deponere
chirurgi instituerent, hic autem
potius mori mallens, quam sine
brachio viuere, dolens, & gan-
grena tumefactum brachium per-
guttabat spiritu vini rectificati, do-
nec tumor, & dolor cessaret, hodie
que viuit cum brachio sospes.

Quomodo autem spiritus vini
cum colcotare fiat Apoplecticum
medicamentum supra enarraui.

Viridis ante nominatus vini
spiritus, redit quoque in aquam
elementalem, quando aliquoties
per cohobia ab alcali tartari euo-
catur, & tandem alcali fixum
quoque in aquam simplicem re-
petita distillatione, totaque vini
substantia in aquam, & terram
elementalem, omni sapore, & odo-
re priuam transit. Sic rector pau-
latim à sensibus nostris externis in

*Spir. vini
fit aqua.*

nihilum recidit, ita ut homo non inueniat opus, quod operatus est Deus: Eccles. c. 3. v. 11. Patet hinc, quod uuarum succus, alcali & acidum, in quibus RECTOR habitat, conseruauit per varios casus, multaque discrimina usque ad ultimam sui annihilationem. Hinc canit sacer Poeta: ablato spiritu omnia in puluerem suum abeunt, & euanescent Psal. 104. v. 29.

Domine spiritus tuus in omnibus sapient. cap. 12.

Sal tartari separat aquam à spiritu vini.

Hoc addam pro corollario huius capitis: Quod sal tartari exsiccatum separat aqueam partem à spiritu vini, si in illum proijcitur: & purissimus euadit.

Desertam & incultam viam explanat. Cap. 19.

Quod præcedente capitulo in uuarum succo ostendi, illud ipsum de omnium vegetabilium succis intelligendum est, omnibus siquidem inest acidum, & alcali magis, & minus, ut Hippoc. & experientia docent, ea tamen differentia, quod in illis, quæ frigida appellamus, prædominatur alcali, & non sunt fermentabilia, nisi externo acido, aut calore excitentur: quæ vero calida dicimus,

Corruptio omnibus mutuo inter se est, maiori à minore, & minor à maiore. Hippocr. de Senta.